

מסורת הש"ס

א) וביה כוונתו מ"ק כב. חולין
ג) ו' נעיל ל': וז"ל.
ג) ויהי שדיים עומדים.
עב"ל, ד) ע' ע"ר, רש"י,
ט) וימותו פא"ל.

הגהרות הב"ח

א) ואלה אלהי דיעבא
דמושום: (ש) שם קמ"ל דלי
אפשר אלא ודלי החתון
אחי וימתו:

מוסף רש"י

שני תבואות. כיון דכמי
שני, שתי שנים בשמעת,
תבואות מה ל' אלא תלמד
שכל תבואה שומא' בלחון ב'
שנים ואלו ואלו ב', כגון אם
מכרו לו ניסין מלאה מכה,
לא יאכלנה עד שתי שנים
ניסין בלחון יוס, ואם קום
וקר' הרי שאלכ' ג' תבואות,
וכפיולה הולא' וישומו שנים
מיזם שמכרה עד ויבנה' אם
היו עשר שנים ואלו מכה
בשנה מיזם, תנא שמכרה
לכל שנה בשנה, שהרי יבנה'
היה עמיה לחוה', ולכן
כשהוא פורה מכשו ונתן
שמונה מיזם לשמונה שנים
התמיזם, זה אכל שנה
תבואות שות' שלש מיזם
בשתי שנים, ואלו היה חולין
בשני שנים, משערי
הבאה בשנה אחת לא פיק
ליה וזה היה אכל אלה שנים
תבואות (שד"ח יח). לענין
ערבין, ללא חולין בשנת
חמש ועשרים וששים שנת
מיזם עולם (שם). לפרקין
דיוצא דופן, דבשנת דאבא ר'
(לעיל מה): כ"ג שנה נדעו
בנדקין, כן כ"ג נדעו קיימין,
במ י"א נדעיה נבדקין, במ
כ"ג נדעיה קיימין, וכן הוה
שנת כן ובה שנים עשר
וקאמר הכה דכולהו עמיה
לעת שוליו (שד"ח יח).
מ"ט לא אמר ליוצא
דופן, הולא' ומכירה ליה נמי
הסם מעת לעת (שם).
דומיא דרבין. אמר לך,
אפילו היה הכל לא קמי' לה,
דומיא דרבין שנה דקשמים
ודעבר עברי קמי', דמיני
באורייתא, והכח שנים דיוצא
דופן כולהו דרבינ' (שם).
בשוכר ושבוקבה מבעי
ליה. כלשנה דקרא דמיני
בערכין אם זכר אם נקבה,
ולא כתיב בן ובת, אכל יוצא
דופן כוליה בן ובת מיני
(שם). אזהרה ואיסק, ליה
רלון שאכזה לעלות אהי'
ישאל' (ביצה ב). מפורייה
דמרא, דשעמיה
מסתברא אמרי, כן אפמי'
דמסתברא (מכילת) אכל'
שמעתי שהוקבעה הלכה
למשנה נמונה (שם ע"ט).
הדרן עלך יוצא דופן
דחייש למיעוטא. בני קטן
וקטנה קטן שאלו ולא
מיינמין, קטן שאלו יאכל'
קרים, קטנה שאלו תמלא'
אילונייה, כמס' ימותו קטין
גיטין ב). בפרק הכל שוחטין
(חולין ו). בני כותים, שזר
על כל כותים משום אהם
שאלו דמות יונה כהן
גריזים השתמו לה (ביבמות
ד'ט).

בא סימן פרק ששי גדה

מח.

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"ג מהל' אלוט
ה"ל סמך עינין ט' טו"ע
א"ש"ע מ"י קום ספק י"ב
ונכרז אלפס ימות פ"ג דף
מ"א:
ב ב מ"י שם הל' ט' ז:

ובשביעית נמי יעבור. וז"ל"ת ה' מינה שנת ששית אלא
בתמלה אימא ל' יום לפני ראש השנה יהיו חשבים
שנה ומשם ואילך ה' שנים שלמים ויש לומר כיון דגלי קרא דששית
היא שנה שלמה הוא הדין דראשונה צעינן שלמה: רב גידר אמר
רב לערבין. וז"ל"ת כיון דבערבין

תורה אור השלם

1. כי תקנה עבד עברי שש
שנים יעבד ובשביעית יצא
לקופש חנם: שמות כא יב
2. רבקה פצמה השנה
בתוך ותרבי ותגדלי
ותבאי בעדי ערבים שדים
בגדי ושערך צמח ואת ערים
ותקאל טו ז
3. ותפקדי את זמתי בערך
בעשות מוצרים דדיך
למען שדי בערך:
יחזקאל כג א

הו"מ הרא"ש

ובשביעית נמי יעבור.
ותמיה יתבה שנה ששית י"א
ולענין תבואות דבעינן
שומשך עבודתו עד שנה
תחלת שביעית ולא אמרין
לי יום ראש השנה חשוב
שנה אבל בשנה ראשונה
למלא לי יום לפני ר"ה
חשוב שנה וי"ל כיון דגלי
קרא דשנה ששית שלמה
ה"י שנה ראשונה: אמר
רב גידר אמר רב לערבין. א.
לפרקין דקרא קאמר צ"ל
דג"ל רב גתא הוא ופליגי:
א"ר אלעזר הלכה כר' יוסי
בכפר. ותמיה הוא ר'
אלעזר גופיה הוא דאמר
דאין הלכה כר' אלעזר אלא
בר' יוסף משום דאיכא ר'
יוסי בן כיפר דקאי כותיה
לא קאי שביעית ליה לא יתא
דהא הוה ר' נשים ר'
היושע קאי כותיה אלא
משום דר' היושע מר'
אלעזר קבלה הכא נמי ר'
יוסי בן כיפר משום ר'
אלעזר אמר וי"ל להכא
נמי איכא ר' דקאי כותיה
דמארבין לעיל וכן הוה
בלוד ולא מכא ר' אלעזר
הוה א"ר דוקא במשניות
הוא דאמר ר' אלעזר בפ"ק
הלכה כר' אלעזר בארבע:
פליק פייקא

מקיי לה א"כ מדרא קושא לדוכמין
דלרז גידל לא משכח רז תנא כוותיה
ו"ל דקסבר רז תנא הוא ופליגי:
אמר ר"א הלכה בר' יוסי בן
כיפר. וז"ל"ת והא רזי
אלעזר גופיה פסיק צפ"ק (לעיל ט).
כרזי אלעזר ד' ומו לא וז"ל דך
דהכא לא חשיב משום דר' יוסי בן
כיפר קאי כוותיה ה' חשיב נמי הסם
ההיא דד' נשים אע"ג דרזי יהושע
קאי כוותיה אלא משום דרזי יהושע
מרזי אלעזר קבלה הכא נמי רזי
יוסי משמיה דרזי אלעזר קאמר לה
ו"ל משום דהכא קאי רזי כוותיה
דקאמר וכן הוה רזי צלוד ולא מכח
רזי אלעזר פסיק א"ר דוקא
במשניות אמר צפ"ק דהלכתא:
כוותיה צארע:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן ר"מ אומר לא הולצת
ולא מתיבמת. וז"ל"ת ולר' מאיר
למה הוזכר סימן העליון כיון דלא
סמכינן עמייה ולעיל נמי דתנא איזהו
סימניו ומפרש ר"ת נאצחול קאי וי"ל
דאיצטרפך לענין עונשים וקידושין
ומילי טובא דרוב פעמים תחתון אמי
צרישא דקאמר בגמרא וז"ל אי
חוינן עליון מסתמא ככר צא התחתון
או מתיבמת. אפילו היה קאי וי"ל
מתיבמת לרבנן דר"מ דלא חטינה
למיעוטא גבי (ט) ההיא דקטן וקטנה לא
חוללין כו' אכל לחלינה צעינן שמה'
גדולה כדאמר נמי הסם יפה אמרת
שאין חוללין איש כמיני כפרשה ומקשינן
אשה לאיש וליה להו דרזי יוסי דאמר
צפרק מלות חלינה (שם דף קה):
אשה בין גדולה בין קטנה:
רב

שני תבואות ימכר לך פעמים שאתה מוכר
שלושה תבואות בשתי שנים שש שנה
שבעבר עברי מזלן אמר קרא ישש שנים
יעבור ובשביעית ובשביעית נמי יעבור
שבבן ושבתת למאי הלכתא אמר רב גידל
אמר רב לענין ערבין ורב יוסף אמר לפרקין
דיוצא דופן א"ל אביי מי פליגת א"ל לא הוא
אמר הדא ואנא אמינא הדא ולא פליגינן והכי
נמי מסתברא דאי ס"ד פליגי מאן דאמר
לערבין לא אמר ליוצא דופן והאמר רב
הלכתא בכולה פרקין מעת לעת אלא למ"ד
לערבין מ"ט לא אמר ליוצא דופן דומיא דהנך
מה הנך דכתיבין אף הני נמי דכתיבין ואיך האי
שבבן ושבתת שבוכר ושבוקבה מבעי ליה
אמר רב יצחק בר נחמני א"ר אלעזר הלכה
בר' יוסי בן כיפר שאמר משום ר' אלעזר א"ר
זירא (ט) אוכה ואיסק ואגמר לשמעתיא מפומיה
דמרא כי פליק אשכחיה לר' אלעזר אמר ליה
אמרת הלכה כרבי יוסי בן כיפר אמר ליה
מסתברא אמרי מדכוליה פירקין תני וים אחד
והכא לא קתני שמע מינה מסתברא כותיה:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן ה' התחתון עד שלא בא העליון או
חולצת או מתיבמת בא העליון
עד שלא בא התחתון אף על פי שאי אפשר
ר' מאיר אומר לא חולצת ולא מתיבמת וחכ"א
או חולצת או מתיבמת מפני שאמר אפשר
לתחתון לבא עד שלא בא העליון אבל אי
אפשר לעליון לבא עד שלא בא התחתון:
נמ' אע"פ שאי אפשר והלא בא בא לר'
מאיר אע"פ שאי אפשר לרבנן ולתני בא
העליון ר"מ אומר לא חולצת ולא מתיבמת
וחכ"א או חולצת או מתיבמת ואנא ידענא
(ט) משום דאי אפשר הוא אי לא תנא אע"פ
שאי אפשר הוה אמינא רוב נשים תחתון אתי

ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר (ט) למעמיה דחייש למיעוטא ורבנן
למעמיהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא
אשכחן אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר (ט) ודאי אתי
ומגתר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב שדים נכונו ושערך צמח אלא
לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח
בשלמא לר"מ היינו דכתיב בעשות מוצרים דדיך למען שדי נעורך אלא
לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דדיך בידוע שבאו נעורך
ואיבעית אימא מאי שדי כולה בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל
איכרפו

א) נראה ד"ל דלפני מהלך
שהיה שנה שלפני העומים
נמשך עבודתו מתוך שנת
השביעית ולא אמרין וכו'.

וכיון
דעומייהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ צתמא היכא דלא צדקו:
אכל היכא דצדקו ולא אשכחו. תחתון: אימא מודו. דקטנה היא ומיעוטא
היא קמ"ל כו': שדים נכונו. והדר ושערך כמא אלמא עליון וימנין דקדים:
צעשום ממלרים דידך. שהיו מלרים משחקים צד וממענין דידך:
למען שדי נעורך. כדי להתאסף ולזנות צד כשהיה ראויה לאשה ותצוא לימי נערות.
שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות נעורך
עומדים להשתלח ולללח. אלמא דדים קדמי: ומאי שדי. דמשמע דעדיין היו
לללח: כונה בדדי כתיב. והאי שדי שדים: